

Platforms en arbeidsrecht: een nieuw probleem?

Robert Knecht

Un. van Amsterdam / Hugo Sinzheimer Instituut

Opzet

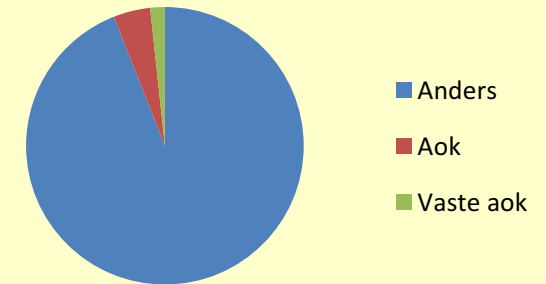
- De arbeidsovereenkomst als norm en maatstaf
- Variabele institutionele inbedding van arbeidsverhoudingen
- Markten en platforms
- ‘Platformwerk’ vroeger
- Conclusies: wat is nieuw?
- Kan het verleden ons iets zeggen over: wat te doen?

Arbeidsverhoudingen, arbeidsovereenkomst

- 'Permanente aok' bestrijkt 1/60 van geschiedenis van regulering van arbeidsverhoudingen

Rechtsvorm

- Arbeidsverhoudingen eeuwenlang ingebed in regulering op het niveau van stad of regio
- Rechtsvorm is 'sociale technologie' en mede bepalend voor hoe men werkt
- Binnen en buiten het regulerend kader: aok maakt arbeid tot hybride van 'contractuele transactie' en 'verhouding'

Markten en platforms

- Markten zijn niet '(quasi-) natuurlijk' maar afhankelijk van sociaal-politieke voorwaarden
- Ethos van markt: transparantie -> rechtvaardigheid
- Sinds liberalisme 'genaturaliseerd', sinds WO II geradicaliseerd, sinds jaren '90 *disembedded*

‘Klussen’ in het verleden

- Aard van het werk: bouw
- Seizoen: oogst, horeca
- Fluctuaties in productmarkt
- Aanbod: fluctuaties in andere bezigheden, aanvullend, geen toegang tot reguliere arbeid

Oogsthelplers en dagloners

- Oogsttijd
- Dagloners (= 'onvrije' werkers, maar vast loon)

Putting-out / Verlagsystem

- Vanuit steden sinds 14^e eeuw plattelandsbevolking ingeschakeld (spinnen en weven)
- Ondernemer 'zet werk uit' bij thuiswerkers
- Vanaf 16^e eeuw ook in stedelijke manufactuur

Model zijdetwijnmolen
(huisindustrie Bologna,
16^e eeuw)

Nadelen van *putting-out*

- Ondernemer heeft geringe controle over het productieproces
- Ondernemer tracht te binden, maar krijgt geen loyaliteit van de werker (de *Verleger* is een *ungeselliger Mensch*, die mag je bedonderen)
- Dus: niet-nakoming, verduistering
- 'Transactiekosten'
- Confrontatie op moment van aflevering (keerpunt in verhouding)

Kenmerken van 4 typen werkverhoudingen:

Type: Aspect:	'normaal'- industrieel	'putting-out' / 'Verlagsystem'	daglonerswerk	'crowdwork'
Periode:	20 ^e eeuw	16 ^e – 19 ^e eeuw	van alle tijden	21 ^e eeuw
Opleiding:	bedrijfsspecifiek	geen / autodidact	geen	geen / autodidact
Taakstructuur:	baan	taak	klus	micro-taak
Werkplek:	fabriek	thuis	werklocatie	thuis
Duur:	'permanent'	weken	dag	uren / minuten
Bemiddeling:	werving	agent	werving op plek	digitaal forum
Aansturing werk:	supervisie	apparaat, op- dracht, evaluatie	supervisie	opdracht, evalua- tie, digitale reputatie
Zekerheid:	baanzekerheid	duur v.d. taak & 'opzegtermijn'	één dag	geen
Beloning:	loon arbeidsduur	per 'goed' stuk	vast dagloon	per 'goed' stukje
Rechts- bescherming:	cao, arbeidsrecht	handelsrecht (+)	niet of nauwelijks	niet of nauwelijks

Wat is er nieuw aan platformwerk?

- Schaal: platform kan wereldomvattend zijn
- IT & product: micro-taakjes (*buiten* de fabriek)
- IT & controle: *automatic management* van wat de agent deed voor de *Verleger*
- Bij afkeuring geen 'retentierecht' v.d. werker
- Individualisering vergroot machtsongelijkheid tussen opdrachtgever en 'onzichtbare' werker
- Vergroot het transactie-karakter van arbeid
- Beloning is sterk competitie-afhankelijk

Wat valt er te leren van het verleden?

- Opdrachtgever kan benadeeld worden door ontbreken van directe *controle* over proces
- Idem doordat *loyaliteit* van de werker onvoldoende wordt bevorderd
- *Aflevering* van het product is een potentieel *conflictueus* moment
- *Institutionele* inkadering van competitie (ook 'bescherming' van formeel 'zelfstandigen')
- Wie we zijn als werkers is mede een product van materiële en sociale *technologie*

Conclusies en vraagpunten

- ‘Klussen’ en ‘precaire werkers’ zijn er vaak, maar zelden ongereguleerd.
- Kunnen we het precaire karakter van *crowdwork* maatschappelijk wel aan?
- Markten worden ten onrechte genaturaliseerd
- Is een platform wel *transparant*? Is dat geen *market failure* die noodzaakt tot regulering ?
- Kan de machtsongelijkheid op platforms via de oude remedie van ‘medezeggenschap’ over hun werkwijze worden bestreden?